

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

302

VINGERWIJZINGEN

BINNEN HET GEBIED DER

NEDERLANDSCHE SPELLING,

NAAR AANLEIDING VAN HET

ONTWERP DER SPELLING

VOOR HET AANSTAANDE

NEDERLANDSCH WOORDENBOEK,

DOOR

G. KUIJPER Hz.,

LID VAN DE MAATSCHAPPIJ DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE TE LEIDEN.

UTRECHT,

J. G. BROËSE.

1863.

1725-1

VINGERWIJZINGEN

BINNEN HET GEBIED DER

NEDERLANDSCHE SPELLING.

VINGERWIJZINGEN

BINNEN HET GEBIED DER

NEDERLANDSCHE SPELLING,

NAAR AANLEIDING VAN HET

ONTWERP DER SPELLING

VOOR HET AANSTAANDE

NEDERLANDSCH WOORDENBOEK,

DOOR

G. KUIJPER Hz.,

LID VAN DE MAATSCHAPPIJ DER NEDERLANDSCHE LETTEKUNDE TE LEIDEN.

UTRECHT,
J. G. BROESE.

1863.

VINGERWIJZINGEN

BINNEN HET GEBIED DER

NEDERLANDSCHE SPELLING.

„Ook verder houden wij ons dringend aanbevolen voor al de aanmerkingen, die men ons in het openbaar of schriftelijk zal willen mededeelen.”

M. DE VRIES,
Voorbericht van het Ontwerp.

Eindelijk heeft dan de, bij keuze van deskundigen aangewezen en sedert ook van Staatswege ondersteunde, Redactie ter bewerking van een algemeen Nederlandsch Woordenboek in een beredeneerd verslag doen kennen de *Beginselen van Spelling*, welke zij in haren veelomvattenden arbeid denkt te volgen. Na tien jaren van voorbereiding mag het door haar aangenomen stelsel geacht worden rijpelijk gewikt en overwogen te zijn, en we aarzelen dan ook niet volmondig te erkennen, dat het aan menig onzer innigste wenschen in dezen te gemoet kwam. Is het echter niet al te bout, niet al te driest van iemand, die — hoezeer hij op aansporing van den toenmaligen Gouverneur der Kon. Militaire Akademie bereids in 1844 eene poging waagde tot verevening der steeds algemeener wordende verscheidenheid in spelling, en sedert nog jaren lang in de gelegenheid was na te gaan, hoe praktisch het voordeeligt op de oefening van knapen en mingevorderden in de moedertaal te werken viel — toch eigenlijk steeds een leek in 't gebied der taalwetenschap bleef, in enkele opzichten van het gevoelen der geëerde Redactie te verschillen; dán hopen we voor de volgende vingerwijzingen

iets meer dan eene welwillende kennisneming, en wel eene gezette overweging te verwerven.

Alvorens evenwel het van wege de Redactie door Dr. L. A. te Winkel bewerkt *Ontwerp der Spelling voor het aanstaande Nederlandsch Woordenboek* 1) op den voet te volgen, zij 't ons vergund te wijzen op een zonderling verschijnsel, dat zich ook wel elders, maar toch nergens in zoo sterke mate dan in ons midden heeft voorgedaan, en helaas! niet zelden nog vertoont. Terwijl de meergevormden, de beschaafde kern der natie, met welgevallen de in onzen tijd vaak verrassend snelle ontwikkeling in menig vak van wetenschap en kunst begroeten, en leerboek op leerboek achter de toonbank schuiven, omdat het niet den nieuwsten stand eener kunst of wetenschap doet kennen en dus den stempel der veroudering draagt; hooren we van diezelfde personen in den regel niet alleen een onafgebroken mompelen, maar zelfs een luidruchtig morren tegen elke verbetering of aanvulling in eene Spraakleer, welke bereids eene halve eeuw geleden voor deskundigen menig vraagstuk onopgelost liet, en ook menig onnaauwkeurig voorschrift bevatte, al mocht zij voor dien tijd hoogst verdienstelijk en vooral praktisch heeten. Vuurt men dezulken door tegenspraak aan, dán wordt het soms een ware wedstrijd, wie hunner de Taal toch wel het stevigst in eeuwigdurende boeijen vast zal klinken; het is, alsof zij haar den rang van wetenschap ontzeggen willen, en terwijl alles rondom hen zich wijzigt, geniet in hun oog de arme Taal de droevige eer eener kwalijk bestaansbare onveranderlijkheid. Zonderling voorwaar: de mensch, die door de ontwikkeling van wetenschap en kunst onophoudelijk in nieuwe toestanden wordt verplaatst, daarbij nieuwe behoeften leert kennen, en hierdoor soms geheel andere gewaarwordingen bekomt dan hij vroeger mocht ontwaren, zou de uiting dezer gewaarwordingen, de openbaring zijner gedachten dienen te beknellen in het keurslijf, dat eene eeuw geleden om zijne lendenen sloot! Alles rondom hem is beweging, stofwisseling, leven; alleen zijne Taal, het voermiddel van zijn denken tot zijnen natuurgenoot, ging in 't begin dezer eeuw van den vloeibaren in den vasten toestand over, zij stolde op hoog bevel en werd een nimmer ontdooidende ijsschol in de nabijheid der polen gelijk. Het mensch-onteerend

---

1) In Jan. 1863 uitgegeven te Leiden bij den boekhandelaar D. Noothoven van Goor; gr. 8°, XVI en 77 bladzn. Prijs: f 0,90.

perinde ad cadaver, den meesten hunner een walg en naar we hopen aan allen hunner eene ergeus, zouden ze voor de Taal, of eigenlijk juist voor hunne moedertaal, willen laten gelden: niet meer dan een werktuig, en wel een dood werktuig, moet volgens hen de Taal zijn, ten einde geen wetenschappelijk man, zijn de eens voor altijd geijkte vormen der Taal in zijne hersenkas geprent, zich later er om behoeft te bekreunen, of men soms rondom hem eene andere taal spreekt en schrijft dan hem in zijne jeugd werd ingestampt. Versnelling der gemeenschap is de groote tooversleutel dezer eeuw; doch haar toe te passen op het hoofdmiddel van gemeenschap voor onze gedachten, dit ware iets ongehoords! En waarom? Louter omdat het hen dwingen zou, van tijd tot tijd ook een blik te slaan in 't gebied eener wetenschap, van wier beoefening men zich zoo gaarne voor goed zou wenschen af te maken. De nog steeds gangbare volksbeweering, dat de mensch van nature is geneigd tot luiheid, vindt hierbij voortdurend de ruimste toepassing. En toch, zoo lang de meergevormden in ons midden niet ten vollen doordrongen zijn van de meening, dat alleen zorgvuldige beoefening hunner moedertaal hen in staat stelt, de rijkdommen hunner navorschingen en waarnemingen in wetenschap of kunst te doen doorzippelen in den soms al zeer weinig vatbaren geest hunner minverlichte landgenooten; zoo lang zullen ook deze niet leeren, als de bloemen des velds naar de zon, zich gretig te wenden naar de vaak overvolle bronnen van licht in hun eigen vaderland; zoo lang zullen wij, ja, op tal van hoogverlichte mannen, ware sieraden in 't gemeenbest van letteren, kunst of wetenschap mogen roemdragen, maar tevens rondom deze enkelen duizenden in de bejammerenswaardigste onkunde verzonken zien. Men klaagt te recht over de onverschilligheid van onzen burgerstand voor eene hoogere vorming, over de plompheid onzer werklieden in hun handelen en denken; maar disch hun de gouden appelen, de vruchten uwer studie, in de zilveren schalen eener gekuischte, doch tevens ongeunstelde taal op, en weldra zult ge door bekoring van hun aangeboren schoonheidsgevoel bewerken, wat ge u na vele jaren door tal van afgetrokken bewijsgronden en stroeve redeneeringen niet eens in 't ver verschiet als mogelijk durfde voorspiegelen.

Al ware het alleen om deze reden, zoo hadden we wel gewenscht dat Dr. T. W. althans de Inleiding tot het Ontwerp in een meer volkeigen kleed gestoken had: woorden als *reproductie*, *apperceptie*, *derivata*, *consequent*, *rationeel*, *psychologie*, *analogie* enz. zijn hierbij niet op hunne

plaats, en hebben op mingeletterden meestal die uitwerking, dat zij *ongelezen* overslaan wat de behartiging toch zoo overwaardig was. Bij eenen herdruk ware het, dunkt ons, niet moeilijk hierin te gemoet te komen; of bezit soms onze steeds als zoo rijk gevierde taal geen mid-delen, om den zin van al die vreemde spookgestalten met juistheid weêr te geven?! Wij voor ons gelooven van *wél*; maar nog altijd behoort het tot de vrome wenschen „*qui nous délivrera des Grecs et des Romains?*”

Wijslijk heeft de Redactie besloten de nieuwe loot te enten op den ouden stam, en haren arbeid te dezen aanzien tot eene aanvulling en verbetering van het stelsel van Siegenbeek en Weiland te beperken: ware vooruitgang kenmerkt zich steeds door behoud van 't goede in 't geen bestaat, niet in eene doldriftige sloping van 't geen wellicht de slotsom van eeuwen arbeid was; in een nagelnieuw opgetrokken gebouw moge al veel gebrekkigs vermeden zijn, dat het oude ontsierde, maar hoeveel wordt er soms niet in gemist van 't geen in het vorige werkelijk goed was?

De Spelling onzer Taal moet zich volgens het Ontwerp in de eerste plaats regelen naar de *beschaafde uitspraak*, welke ons leert door letterteekens al de bestanddeelen op te geven, die in een woord gehoord worden, wanneer het door beschaafde lieden zuiver uitgesproken wordt, en ons in gevallen, waarin de juiste uitspraak niet voorgesteld kan worden, het naastbijkomend letterteeken moet doen kiezen. Wij voor ons zouden gaarne daarbij de eischen der *welluidendheid* eenigzins meer geëerbiedigd zien: de uitspraak van werkelijk beschaafde, wetenschappelijk gevormde en zelfs op eene hooge mate van zuiverheid te dezen bogende menschen is al zeer dikwerf niet van *gemanierdheid* 1) vrij te pleiten, en dien factor mag men gerust naar Meerenberg verbannen. In de tweede plaats meent de Redactie dat zich de *gelijkvormigheid* moet doen gelden, welke ons leert, zooveel de uitspraak toelaat, aan eenzelfde woord en aan ieder deel, waaruit het bestaat, steeds denzelfden vorm te geven, wanneer daardoor de herkenning en juiste opvatting van het woord kan bevorderd worden. Eerst wanneer deze beide hoofdregels in het bepalen

1) Bijv. door met geulswijze genebde tongspits de woorden toe te lispjen, als proefde men 't honigzoet van iedere letter bij 't naar buiten leiden van haren klank; of ook wel door de woorden steeds als in dichterlijken kadans met zekere zalving uit te galmen.

der Spelling te kort mochten schieten, kan de *afleiding* hare stem laten hooren; en waar de drie voornoemde algemeene spelregels zwijgen, neme men zijne toevlucht tot de *analogie (overéénkomst)*, welke ons leert, de aan haar gezag onderworpen verschouelingen te spellen op dezelfde wijze als woorden, wier spelling met zekerheid bekend is en die oogenschijnlijk op overeenkomstige wijze gevormd zijn.

Is bij dit alles wel voldoende gelet op de rechten van 't misbruik door verjaring? Ons zweeft o. a. voor den geest het *koetsen (coucher)* in de papierfabrieken, het *pruimen (priming)* van 't water en het *koken (caulking)* der platen in stoomketels. Op zoodanige woorden is, onzes inziens, noch de beschaafde uitspraak, noch de gelijkvormigheid, noch de afleiding, noch de overéénkomst van toepassing; het zijn louter verbasteringen, die door verjaring bij ons het burgerrecht verkregen hebben of althans spoedig zullen verkrijgen, en waarvoor in onze fabrieken bezwaarlijk meer de zuiver Nederlandsche uitdrukkingen *vlijën, overkoken* en *aanklinken* of *aandrijven* zouden kunnen worden in zwang gebracht.

Na de algemeene vereischten der Spelling behandeld te hebben, gaat de Redactie over tot de bijzondere spelregels, doch bepaalt zich hierbij te recht tot die punten, waaromtrent verschil van gevoelen bestaat. Wij achten niet beter te kunnen doen, dan den geachten Steller van het Ontwerp hierbij op den voet te volgen; doch willen toch vooraf een viertal opmerkingen meêdeelen, welke als van meer algemeenen aard beter hier dan elders voegen. Naar onze bescheiden meening is namelijk in 't *Ontwerp* niet genoeg in het oog gehouden:

1°. dat de hoedanigheid en de eigenschappen der *verwantschapt medeklinkers (literae cognatae)*, in het te verbeteren Taalstelsel nagenoeg geheel over 't hoofd gezien, in het verbeterd stelsel bepaald op den vóórgrond moeten treden. Eerst wanneer de leerling ten vollen beseft, dat bijv. de *f* en *v*, *s* en *z*, *t* en *d*, paar aan paar slechts verschillende vormen voor de uitingen van dezelfde spraaktuigen (hier: *lippen, tanden, tong*) zijn, en dat te dien aanzien bij ons voor de klinkers en voor de medeklinkers een geheel verschillend stelsel geldt, daar een klinker in al zijne schakeeringen denzelfden vorm behoudt, zal hij in 't doolhof-web der Nederlandsche spelling de ragfijne draden kunnen volgen.

2°. dat de *versnelling* van ons handelen en streven meer en meer

haren invloed moet doen gelden op ons spreken en schrijven, en dat zoo o. a. het behoud van volkomen *doffe* of *stomme* uitgangen, bijv. de *e* in „voor het aanstaande *Nederlandsch Woordenboek*,” dient verworpen te worden voor zoover de welluidendheid zich hier tegen niet verzet. Knottingen (**t* voor *het*), afknappingen (*kou* voor *koude*), inéénsmeltingen (*Britanje* voor *Britannië*) en samentrekkingen (*weër* voor *weder*) zullen dan ook allengs meer en meer ook in ons proza ingang vinden, en waar is het ongerief, al schudt ons taaleigen iets van zijn phlegma af?

3°. dat de *welluidendheid* zich in onze Taal niet alleen door letterverwisseling, maar tevens door invoeging van de eene of andere overgangslitter (bij wijze van *ν ἐφελκυστικόν*) vertegenwoordigd ziet, en dat hierin wellicht meer dan in eenig ander beginsel de sleutel te vinden is voor de niet door de Redactie opgeloste vraag, of men bijv. *kerkorde*, *kerkeorde* of *kerkenorde* schrijven moet (vergel. Ontwerp § 140, bladz. 59, 60).

4°. dat onze Taal door de schaaft onzer Spraakleeraars de haar in Hoofst's en Starter's tijden eigen zangerige welluidendheid, waarin zij eertijds met zuidelijker talen wedijverde, nagenoeg bereids geheel verloren heeft, en dat het zoo ons ernstig streven dient te zijn, voor de veredeling van ons Taaleigen eene zachter stroombedding te delven 1).

Thans overgaande tot het mededeelen onzer aantekeningen op de bijzondere spelregels, meenen we in de eerste plaats eenige bedenkingen te moeten opperen tegen het invoeren van sommige op bladz. 22 van het Ontwerp voorgestelde wijzigingen in de spelling met de *enkele* of *dubbele e* en *o*, en dit niet zoozeer omdat de Redactie onzes inziens den bal bepaald missloeg, als wel omdat zij moeilijk zullen zijn door te voeren, en het ook buitendien toch wel niet aan uitzonderingen op de door haar ook in andere opzichten te geven regels falen zal. Vol-

1) Ook hierbij zou, onzes inziens althans, eene doorvoering van het juist begrip der hoedanigheid en eigenschappen van de verwantschapt medeklinkers veel kunnen afdoen, en 't ware misschien niet overbodig eens opzettelijk na te gaan, in hoever o. a. het liefelijk klinkend *maaga* uit het minnelied bij eene boetprediking tot den harderen vorm *maacht* zou mogen worden omgezet, en omgekeerd.

gaarne erkennen wij met de Redactie, dat hierbij alle stelsels hunne eigenaardige bezwaren opleveren, en we stemmen er gereedelijk in toe, dat ook het invoeren der *verdubbeling* voor den open of scherpen klank dier klinkers (bijv.: *bedr○○ogen, ○○over, l○○ezen, b○○edelen*), zooals door menigeen gemakshalve verlangd wordt, of anders van een *toonteeken* op den enkelen klinker ter aanwijzing van dienzelfden klank (bijv. *bedr○ogen, ○ver, l○ezen, b○edelen*) niet dringend kan worden aanbevolen, omdat in 't eerste geval de uitspraak der *scherpe e* of *o* spoedig iets *brijg's* zou aannemen, waar zulks in 't geheel niet te pas kwam, en men bij veralgemeening van den maatregel bij de *a* en *u* op nieuw eenen *krijschenden* nagalm zou hooren doorklinken; terwijl in het tweede geval, althans in schrift, de toonteekeus spoedig even spaarzaam zouden geplaatst worden als tegenwoordig, helaas, nog zoo vaak met de stippen op de *i's* geschiedt. Trouwens, al nemen we met de Redactie den *oorsprong* der *e* of *o* tot grondslag der spelling, zoo gelooven we toch haar nog eenige wijzigingen, of wel juister uitzonderingen, in overweging te moeten geven. Onze bedenkingen gelden:

1°. het meervoud van 't woord *beer* in zijne verschillende beteekenissen. De Redactie verkiest *ijsbëren* te schrijven, en daarentegen de mannetjes-varkens *bëeren* te doopen. In den 3^{den} druk van Dr. T. W's „*de Nederlandsche Spelling onder beknopte regels gebragt*” vindt men bovendien, dat het meervoud van *beer* als *waterkeering* met *ëë*, dat van *beer* als *muurstut* met *e* zou moeten wezen, als zijnde het eerste één met *varken* (?) en het tweede afkomstig van het oude werkwoord *beren* (*dragen*); doch zou *beer* als *waterkeering* (steun) en als *muurkeering* (steun) niet hetzelfde woord mogen heeten? In Bomhoff's Woordenboek vinden we tevens het meervoud van *beer* (menschendrek), dat wij liever als verzamelwoord *zonder* meervoud zouden nemen, met de enkele *e*, terwijl in den zin van *schuldeischer* het woord *beer* als één in oorsprong met de benaming van 't roofgedierte insgelijks met één *e* in 't meervoud gespeld wordt. Van 't woord *beer* als *heiblok* wordt noch bij T. W., noch bij Bomhoff noch bij Kramers melding gemaakt, terwijl men volgens de bestaande woordenlijsten *onbeschaafde menschen* ongelikte *bëren* en daarentegen de onder dien naam bedoelde *werptuigen* der Ouden *bëeren*, zou moeten heeten. Welk eene aangename verscheidenheid! — Ware het nu niet veel praktischer te bepalen, dat *beer* voor roofdier, mannetjes-varken, muurstut, waterkeering, heiblok, on-

beschaafd mensch, werptuig en welke andere beteekenissen het moge hebben, in 't meervoud *beeren* geschreven wordt, uit hoofde zulks met het algemeen in zwang gekomen gebruik het best overéénstemt? Het moge minder stelselmatig zijn, doch met *heeren*, *omkeeren* en *begeeren* dwaalt men ook wel eenigzins van den grooten weg af. Het werkwoord *beeren* voor *schuldenmaken* zou dan ook dienovereenkomstig gespeld dienen te worden.

2°. Waarom zou men *deel* voor *plank* en *dorschvloer* niet één mogen achten met *deel* (*gedeelte*), en alzoo steeds schrijven *deelen*? Met de afleiding sluit het mogelijk niet best, doch in de praktische opvatting zou het stellig veel vóór hebben.

3°. In *dweepen*, *zweepen* en *knoopen* zijn oog en oor te zeer aan den *dubbelen* klinker, in *vrolijk* te zeer aan den *enkelen* gewend, om de voorgestelde wijziging algemeen ingang te doen vinden.

4°. *Sleepen* in den zin van *trekken* te onderscheiden van *slepen* (*getrokken worden*), bijv.: *de sloepen dier japonnen sleepen over straat*, zullen velen eene spitsvondigheid achten, even als de onderscheiding van *sloven* (*sukkels*) en *slooven* (*voorschooten*); de meesten zullen beide laatste woorden in hunne gedachten veréénzelvigen, en hoe is 't nu met het meervoud voor eene *brug-* of *juksloof*? Wij voor ons zouden in ieder geval *sleepen* en *slooven* wenschen te spellen.

Op bladz. 24 van 't Ontwerp behandelt de Redactie de steeds heersche verwarving tusschen *ij* en *y*. De Hr. T. W. is echter niet gelukkig in de voorstelling van het hulpmiddel daartegen, en 't ware toch inderdaad niet te veel gevergd geweest van den drukker, dat hij, al zij 't slechts in eene aantekening bij wijze van proef, het nieuw aan te nemen teeken voor *ij* in houtsnede had afgebeeld. Het blijft ons thans, even als den geachten beoordeelaar in 't *Weekblad voor het middelbaar en lager Onderwijs*, nog wel wat schemeren voor de oogen, te meer daar op bladz. 28 de Redactie voorslaat *zaayen*, *breyen* te spellen, ofschoon men vroeger eigenlijk tot het besluit zou komen, dat de Redactie de *y* tot vreemde woorden en eigennamen (bijv.: *cylinder*, *pyramide*, *Styx*, *Huygens*) wenschte beperkt te zien 1).

---

1) Zonderling is het, dat eenigen ook eigennamen aan eene vaste taalkundige spel-

En waarom dit niet? Menigeen ten minsten zal er de voorkeur aan schenken *zaaijen*, *breijen* te blijven spellen, en om het oog niet te kwetsen, zou men, bij wijze van uitzondering, voor de woorden, wier zakelijk deel op *ij* uitgaat, het scheidingssteeken (*trema*) kunnen bezigen, als in *vrijën*, *bijën*. Men moge er toch over schrijven wat men wil, de overgangs-j laat zich steeds duidelijk hooren.

Op bladz. 25 van 't Ontwerp vergunt de Redactie *den dichteren* het voortdurend gebruik van *poëzij*, *harmonij*, *melodij* als rijmwoorden op *eeuwgetij*, *heerschappij*, *dwingelandij* enz.; terwijl zij te recht de spelling met *ie* in *proza* voorschrijft. Ons komt het evenwel voor, dat het juist een geschikt oogenblik zou wezen, met de invoering van het Woordenboek aan deze paddestoelen eener dichterlijke voordracht, aan die uitvloeiselen der galmzucht voor goed alle grond van bestaan te ontzeggen. Misschien is ook louter aan die duldning eener verbastering in de uitspraak de voorliefde der Redactie voor *malvezij* en *sacristij* te danken of te wijten: waarom niet *malvezie* en *sacristie* 1)?

Op bladz. 29 van 't Ontwerp beslist de Redactie het geschil tusschen *lichaam*, *ligchaam* en *lichchaam* ten voordeele van het eerste Onzes inziens ten onrechte, daar men hierdoor allengs eene verbastering van de uitspraak tot *li-chaam* in de hand werkt. Bij eene juiste waardeering der verwantschape keel-medeklinkers is bovendien de redeneering, dat men ter bewaring van de uitspraak de zachte schakeering van de beide lettergrepen verbindende keelletter mag en moet inlasschen,

---

ling willen onderwerpen. Onzes inziens dienen iemands van benevens *vóór*- en *toe*-namen steeds juist *zóó* gespeld te worden, als ze in famielje-bescheiden voorkomen. Er kan dus o. a. zeer goed eene famielje *Kuijper* en eene famielje *Kuyper* zijn, hetgeen enkele jaren geleden door eenen hooggeleerden aristarch in den Nederlandschen Spectator scheen betwijfeld te worden.

1) Ook hopen we, dat de Redactie in 't Woordenboek het verkieslijke der door 't gebruik gevestigde spelling van *keizel* boven 't onbehaaglijk en alleen nog ambts-halve gebezigd *keizel* zal doen uitkomen, al pleit voor dezen laatsten vorm ook de regel der afleiding.

toch geenszins ongerijmd? In *visschen*, *bosschen* handelen we trouwens ten aanzien van de tandletter bereids volkomen in dien geest.

Dat de eigenaardige *dubbelteekens* voor de verbinding van de verhemelte- met de keel-letter **ng** en **nk** onderling, naar mate van de geringering of grooter spanning onzer spraaktuigen, verwisseld kunnen of moeten worden, bijv.: *lang* en *lankmoedig*, *konjng* en *koninklijk*, zal wel niemand betwijfelen; doch voert de Redactie ons niet tot eene noodelooze verharding der uitspraak, wanneer zij ons voorschrijft *woninkje*, *kettinkje* enz. te spellen? Wij voor ons meenen in de uitspraak van deze en dergelijke woorden nog bepaald eenigermate den **ng**-klank te kunnen onderscheiden, al moeten we toegeven dat hij geenszins zuiver is.

Op bladz. 32 van 't Ontwerp verdedigt de Redactie de schrijfwijze *geessel*, *IJsel*, *Pruisen* hoofdzakelijk op grond, dat tegenwoordig de **s** bij ons uitsluitend scherp of hard wordt uitgesproken. We hebben er vrede meê, althans voor zoover het inheemsche woorden geldt; maar zou dan ook niet overal eene **s** moeten gebezigd worden, waar bij eene beschaafde uitspraak de scherpe tandletter zich hooren laat? En toch is de Redactie tegen *samen*, *samenspraak*, *sestig*, *seventig*! Bij eene gezette doorvoering van 't juist begrip der verwante medeklinkers, komt het ons echter zeer willekeurig voor, daarin de **z** te behouden; of doen we iets anders dan diezelfde leer in toepassing brengen, wanneer we spellen *brief* en *briefven*, *huis* en *huizen*? Buitendien, hoe zal de Redactie handelen met *Saterdag*, waarin uitspraak en afleiding de **s** vorderen?

Wat op bladz. 34 tot 37 van 't Ontwerp in § 95 tot 99 ten aanzien der afgeleide en saamgestelde woorden voorgeschreven wordt, zal voorzeker ieders goedkeuring wegdragen; hoe meer toch de oorspronkelijke vorm der bestanddeelen behouden blijft, des te gereeder laat zich het woord begrijpen: we zouden echter wenschen te vragen, waartoe dat spitsvondig onderscheid van *fonkelen* en *vonkelen*? Is het eerste eigenlijk niet eene eigenaardige verwarring of misduiding van 't begrip

flonkeren met dat van *vonkelen*? Een woord verschillend te spellen naar gelang van de figuurlijke of eigenlijke beteekenis, achten we daarom niet aanbevelenswaardig, omdat het maken dier onderscheiding niet aan een ieder gegeven is. — Waartegen we onze stem echter met alle kracht meenen te moeten verheffen, is tegen de wettelijke invoering van het lamlijzig *ordéntelijk*, niets dan eene verbastering van *órdelijk* door diens noodelooze verlenging tot *órdentlijk*. De Nederlandsche uitdrukkingen: *de knaap was ordelijk*; — *zij gedroeg zich voegzaam*; — *beide onderscheidden zich door ordelijkheid*, en dier tallooze schakeeringen zullen toch wel volkomen kunnen voorzien in 't begrip, hetwelk eene temende huismoeder aan deze spruit van den, naar we hoopten, verstorven jansalie-geest in ons midden toekent.

Op bladz. 38 van 't Ontwerp wenscht de Redactie het eenparig gebruik van *middel* voor *midden* in samenstellingen als *middellijn*, *middelweg*, *middelevenredig* door te voeren. Onzes inziens ten onrechte, als ten nadeele der welluidendheid. De tongletter *l* is in vorming te ná verwant aan de verhemelte-letter *n*, alsdat men er de leer der verwantschapte medeklinkers niet op zou mogen en moeten toepassen. Nu wil vóór sommige letters de *n* vrij stram van de tong, terwijl vóór andere de *l* een onbehaaglijk geslibber teweegbrengt. Waartoe alzo de uitspraak in zoo bepaalden vorm gewrongen, terwijl de Redactie in § 101 van haar Ontwerp, juist ten wille eener beschaafde en verfijnde uitspraak, de *t* in *wesentlijk*, *opentlijk* enz. verwerpt? Met de uitwerping dezer *t* kunnen we ons trouwens zeer goed vereenigen, doch niet op grond dat men haar tegenwoordig in de beschaafde uitspraak niet zou hooren, daar wij voor ons althans twintig jaar geleden die letter juist meenden te moeten aannemen, omdat zij steeds in ons toch wel niet overscherp gehoor doorklonk, terwijl bovendien dergelijke *t* in *mijnenthalve*, *onzentwege* wel degelijk algemeen werd aangenomen.

Op bladz. 38 tot 41 van 't Ontwerp behandelt de Redactie de vrij netelige vraag der achtervoeging eener *n* bij verkleinwoorden en samenstellingen met *halve*. Zij lost haar op in ontkennden zin, behalve achter *kindeken*, *jongsken* enz. *in den hoogerem stijl*. Zoowel hier,

als op bladz. 60 bij de vorming van samengestelde woorden, zweefde aan de Redactie vermoedelijk wel de *ἑφελκυστικόν* der Grieken voor den geest, doch zij waagde zich niet aan hare toepassing. Bij de richting van onzen tijd tot eene versnelde opvolging onzer gewaarwordingen en eene noodwendig daaruit voortvloeiende inéénsmelting onzer uitingen, hebben we volkomen vrede met het weglaten der **n** achter de verkleinwoorden; doch bij *boekskén*, *dochterkén* gelooven we, altijd onder verbetering, dat de **n** niet kan wegvallen, dewijl men haar altijd hoort. Trouwens bij het gebruik dier woorden is wel niet altijd een *hoogere stijl*, doch wél steeds eene *grootere gebondenheid* in vorm en uitspraak te onderkennen, waarbij de **n** hare rechten gelden doet.

Op bladz. 42 van 't Ontwerp verwerpt de Redactie te recht de stomme **ch**, of juistere den verscherpingswijzer voor onze tandletter, in woorden als *harnas*, *los* (*lynx*); maar die **ch** te herstellen in *bitsch*, *spitsch* achten we ten eenenmale strijdig met de beschaafde uitspraak en eene noodelooze opoffering der welluidendheid aan het juk der regelmaat. Daarentegen zouden we in *druisichen*, *gedruisich* die verscherping ongaarne missen; zij klinkt ons steeds in 't oor en bevordert eene klanknabootsing, welke door velen met ons als een sieraad van de Taal beschouwd wordt.

Dat ons tegenwoordig overal het harde *verf*, *verfwinkel*, *verven*, *ververij* enz. in de ooren krijscht, moeten we, helaas, volmondig bekennen; maar toch zouden we aan de Redactie in overweging willen geven, of de zachter vorm van uitspraak met eene **w**, al ware het slechts ten gerieve onzer dichters, niet mede in haar Woordenboek zou dienen opgenomen te worden.

Al het vorige samenvattende, zouden wij ¹⁾ alzoo

1°. in overéénstemming met het Ontwerp, doch alleen bij gemis eener

---

¹⁾ De lezer gelieve toch vooral in dit meervoudig *wij* geen *pluralis majestatis* te onderstellen, doch louter eene vermindering van het juist onzes inziens aanmatigender *ik*.

betere, meer zuiver praktische regeling, willen behouden het verschil in spelling met de *enkele* en *dubbele e* en *o*, en daarbij de spelling van *deemoedig*, *deesem*, *eega*, *hepen*, *kelen* (in de bouwkunst), *keren* (met den bezem), *kweeën*, *meren* (vertuijen), *zeelen*, *drogen*, *kloten*, *klooven* (van hout), *konen*, *koozen*, *kronen*, *tonen* (in muziek), *toonnen* (aan den voet), *tronen* en *zoogen* (van eene min) wenschen in te voeren; maar daarentegen, in gezelschap met *heeren*, *keeren* (wenden) en *begeeren*, bij wijze van uitzondering op den algemeenen regel gaarne blijven spellen: *beeren* (in alle beteekenissen), *deelen* (in id.), *dweepen*, *slepen* (in bedrijvenden en lijdenden zin), *zweepen*, *knoopen*, *slooven* (in alle beteekenissen) en *vrolijk*. Dat we met de Redactie de spelling *waardereen*, *regeering*, *Portugeezen* enz. met de *dubbele e* aannemen, spreekt van zelf; zij komt dan ook bereids als bij den dag meer en meer in zwang.

2^a. met het Ontwerp spellen *wereld*, *vers*; *positieve*, *metrieke*, *Mennonieten*, *fabrikant*, *muzikaal*, *republikein*; *oliën*, *knieën*; *logisch*, *metrisch*, *harmonische*; *aar*, *meer*, *door* in alle beteekenissen; *heir* (leger) en *oir* (erfgenaam).

3°. de invoering van een eigen letterteeken voor de samenvoeging der *i* en *j* niet wraken, schoon we 't overbodig achten, in geval men de *y* uitsluitend bepale tot vreemde woorden en eigennamen.

4°. met het Ontwerp wenschen te spellen *fabriek*, *koffie*, *olie*, *harmonie* enz., doch aan dichters voor 't vervolg de spelling *poëzij*, *harmonij*, *melodij* enz. ontzeggen.

5°. met het Ontwerp wenschen te spellen *karwei* (werk), *karwij* (zaad), *sacristein*; maar daarentegen *malvezie*, *sacristie*.

6°. met het Ontwerp *bij*, *mij*, *razernij* enz., en geenszins *zy*, *dingelandy* enz., terwijl we, mede met het Ontwerp, de *y* in *cylinder*, *pyrometer*, *Pythagoras* enz. zouden willen behouden.

7°. met het Ontwerp in den 2^{den} naamval en in het meervoud steeds wenschen te spellen *Maria's*, *Cicero's*, *Vondel's*, *Maurits'*, en *niet Mariaas* of *Marias*, *Ciceroos* of *Ciceros*, *Vondel's*, *Maurits*.

8°. in strijd met het Ontwerp willen gespeld zien *looijen*, *zaaijen* enz., doch tevens *vrijën*, *zich nedervlijën* enz.

9°. met het Ontwerp willen spellen zoowel *recht*, *voorbericht*, *plicht*, *macht* enz., als *hij draagt*, *hoogte*.

10°. in strijd met het Ontwerp de **g** in *lagchen*, *ligchaam*, *kagchel* wenschen te behouden.

11°. met het Ontwerp wenschen te spellen *nogtans*; *schaats*, *goedsmoeds*, *steedsch* en *steeds*, *ginds* en *gindsch*, *sinds*, en zoowel *gutsen* (van water), *guts* (boor), *knots*, *ritselen*, als bij wijze van uitzondering *loods*, *smidse*, *gids*; *Spanjaard*, *bastaard* (of wel bij voorkeur *basterd*); *rit*, *bint*, *metgezel*, *ritmeester*, *beeltenis*, *verbintenis*; *antwoord*, *Antwerpen*; *asem*, *geesel*; *monniken*, *Dokkumer*, *Haarlemmer*; *dievegge*; *ontvangen*, *ontvonken*; *juffrouw*; *moeilijk*, *ordelijk*; *hemelling*, *middellijk*; *eigenlijk*, *wezenlijk*; *gansch*; *meisje*, *kindje*; *behalve*, *weshalve*, *allenthalve*; *bezijden*; *thans*, *althans*; *doorgaans*; *bijkans*; *karnas*, *was*; *alleszins*, *geenszins*; *verf*, *verven*; *murw*; *buskruit*; *onkruid*, *wormkruid*; *Dinsdag*; *schepter*; *ambt*; *nog* (ook) en *noch* (en niet).

12°. in strijd met het Ontwerp *koningrijk*, *kettingje*, schoon wél *koninklijk*, *jonkvrouw*; *samen*, *sestig*, *seventig*, *Saterdag* 1); *boekskenen*; *bits*, *spits*, *druischen*.

13°. in strijd met het Ontwerp de spelling *ordéntelijk* niet willen dulden; het gebruik van *middel-* of *midden-* in samenstellingen afhankelijk willen laten van de meerdere of mindere welluidendheid, en *vonkelen* zoowel in de overdrachtelijke als in de letterlijke beteekenis wenschen te behouden.

En hiermeê zouden we onze reeks van misschien in veler oog weinig belangrijke, niet steekhoudende aanmerkingen aangaande en tegen de in het Ontwerp voorgestelde Spelling kunnen besluiten, bijaldien de geëerde Redactie niet met twee doorwrochte betoogen nopens het *aanéenschrijven* of *vanéenscheiden* der woorden in samenstellingen en nopens de spelling van *basterdwoorden* op haren arbeid de kroon gezet had. Ten aanzien van 't eerste onderwerp ontbrak het ons tot nog

1) Dit woord wordt door de Redactie wel niet bij name genoemd, doch we vermoeden dat zij de **z** er in behouden wil, daar er anders bij de behandeling van 't woord *Dinsdag* wel over zou gesproken zijn.

toe aan eene gezette beschouwing of liever aan eene volledige, oordeelkundige regeling; ten aanzien van het laatste werd het hoog tijd de onhoudbaarheid eener ongeveer twintig jaar geleden uitgebroeide en met zonderlinge weligheid opgeschoten theorie van rechtschrijving met klem van redenen te bewijzen.

Volgaarne vereenigen we ons ten aanzien van het *aanéenschrijven* van samengestelde uitdrukkingen met de hoofdstelling der Redactie, dat zulks moet geschieden:

1°. wanneer zij eene *eigenlijke samenstelling* uitmaken, zoodat bij eene oplossing der samenstelling de woorden omgezet of door andere verbonden moeten worden om aan de eischen der spraakleer te voldoen, bijv. *geldheurs* (*beurs* voor *geld*), *bewoarschool* (*school* ter *bewaring*).

2°. wanneer bij de vereeniging der deelen óf een van beide óf beide hunne beteekenis hebben gewijzigd om samen een nieuw begrip te vormen, zoodat de beteekenis der vereenigde uitdrukking eene andere is dan die, welke de bloote som der op elkander volgende deelen zou meêbrengen, bijv. *iets goedmaken* in den zin van *herstellen*, en *iets goed maken* in den zin van *iets zóó vervaardigen dat het goed is*.

3°. wanneer de woorden verouderde taalkundige vormen bevatten, die als overblijfselen der Oudheid in vroeger gevormde en door de overlevering geijkte woorden kunnen geduld worden, maar die bij eene scheiding der deelen eene zelfstandigheid zouden erlangen, waarop zij bij den tegenwoordigen toestand der taal geen aanspraak meer kunnen maken, bijv. *goedsmoeds*.

We zouden echter in ernstige overweging willen geven, of het gebruik van een koppelteeken (*hyphen*) niet kon worden vrijgelaten overal, waar zulks naar de meening eens Schrijvers de duidelijkheid bevorderen kon; nog levendig herinneren we ons, iemand geruimen tijd te hebben zien turen op het woord *pletrol*, zonder dit te kunnen ontraadselen, omdat hij vermoedelijk er bij aan den niet saamgestelden vorm *kastrol* dacht; en toch, hoe eenvoudig was dit woord bij de ten onzent zoo menigvuldige omslachtiger samenstellingen?

Ook komt het ons voor, dat de Redactie wel wat ruimschoots ingenomen is met de aanéenschrijving van woorden, en wel vooral in die uitdrukkingen, waarin het tweede lid een als bijwoord gebezigd voorzetsel is (bladz. 54 van 't Ontwerp), zouden wij de invoering van een koppelteeken verkiezen, bijv. in *midden-in*, *achter-op*, *rechts-af*; terwijl we

alle samengestelde bijwoorden met de deze kenmerkende **s** (bladz. 50 van 't Ontwerp), voor zoover de vorm van beide samenstellende woorden zich nog onderscheiden laat, liefst geheel vanéén wenschten te schrijven, bijv.: *van nieuws, van zins, bij tijds, ter sluiks, des noods*.

Op bladz. 58 en 59 van 't Ontwerp achten we trouwens de beschouwing nopens het al of niet aanéenschrijven van zelfstandige en bijvoegelijke uitdrukkingen van hoeveelheden wel wat gewrongen, en het oordeelkundig gebruik van koppelteekens is daarbij onzes inziens niet zoo geheel verwerpelijk.

Onze opmerkingen in dezen gelden evenwel alleen punten van onderschikt belang; de hoofdzaak was, dat er eindelijk eens een bepaald stelsel voorgedragen werd, en de Redactie heeft zich van de door haar voorgenomen taak met uitmuntend gevolg gekweten.

Wat evenwel door ons nog van meer belang geacht wordt, is de *snijding* der woorden aan 't eind van eenen regel. Tot nog toe zijn we gewoon aan eene vrij stelsellooze afbreking, welke ons voerde tot *mees-ter, din-geen, kompagnie, plantaad-je*, en daardoor in vele gevallen eene ergerlijke verbastering in de uitspraak teweegbracht. Dat men de woorden steeds zoo veel mogelijk in hun geheel moet trachten te behouden, of althans ze alleen dáár afbreken, waar verbastering van uitspraak noch misduiding ontstaan kan, (bijv.: *mede-klinker* of *mede-klinker*, met *medeklin-ker*; *kompagnie* of *kompagnie*, niet *kompag-nie*; *verdub-belen* of *ver-dubbelen*, niet *verdubbe-len*) zou wel bepaald als hoofdregel dienen te gelden; maar is het niet mogelijk, daarbij de Engelsche gewoonte in te voeren om, in geval dergelijke afsnijding op eene minwenschelijke plaats niet kan vermeden worden, alleen de spraakkunstige achtervoegselen af te snijden, bijv. *woord-en, uitdrukking-en, verwijder-ing, verheven-er*? De algemeene regel, dat de medeklinkers *tusschen* de klinkers van verschillende opéénvolgende lettergrepen als *overgangsletters* voor beide te beschouwen zijn, zou voor elke verkeerde uitspraak vrijwaren, en de vorming van 't woord werd stellig beter bewaard. Wél zou men alsdan eigenlijk *graat, graten, graat-en* dienen te schrijven; doch onzes inziens kon zeer gevoeglijk de snijding van zoodanige woorden op die plaatsen geheel vermeden worden: althans wij beproefden dit stelsel in een vrij lijvig werk van ruim 800 dicht inééngedrukte bladzijden (*Geschiedenis van 't Spaansch Schiereiland van*

1807—1814 naar A. Alison, Breda, 1846—1847), en ondervonden er geen bezwaar bij.

Na eene gezette overweging der verschillende richtingen in 't spellen der *basterdwoorden* komt de Redactie althans voor die woorden, welke uit talen met het ook ons eigen letterschrift ontleend zijn, tot den stelregel, dat zij *op de oorspronkelijke wijze* geschreven dienen te worden, voor zoover hunne uitspraak onveranderd gebleven is. Waar deze echter gewijzigd werd, en de oorspronkelijke spelling tot eene ongewone uitspraak aanleiding geven zou, moet de spelling in zoover op Nederlandsche wijze veranderd worden. Die wijziging der uitspraak nu heeft plaats: 1°. aan het eind der woorden, als in *fabriek (fabrique)*, *evangelist (evangelista)*, *vocaal (vocalis)*, *majesteit (majestas, majestatis)*; 2°. in het ligchaam der woorden, bijv. *plezier (plaisir)*, *gitaar (guitare)*.

Met genoegen zagen we tevens daarbij de Redactie het verder gebruik der **dj** voor **zj** (zachte **g**) verwerpen, daar die *gewijzigde klank* der **g** toch reeds in tal van woorden bij ons bestaat, als in: **genie**, **logement**, **regiment**, **gage**, **gelei**, **horloge**, **college**. Derhalve voortaan insgelijks *plantage*, *passage*, *slijtage*, *stoffage* enz. De onoordeelkundige oplossing der **dj** in de twee letters **d** en **j** heeft toch, even als die van de **ng** in eene **n** en **g**, slechts al te zeer tot eene ergerlijke verbastering in de uitspraak bijgedragen.

In § 172 (bladz. 74 van 't Ontwerp) komt de Redactie alsnu tot eene beschouwing der uit het Grieksch ontleende woorden, welke wij niet geheel kunnen deelen; zij wenscht deze op Latijnsche wijze te spellen, en schrijft alzoo *academie*, *theocratie*, *orthographie*, **philosophie**, doch tevens **philosoof**, **photograaf** enz. Waarom nu de in uitspraak soms veel breeder **ph** voor de schraler **f** zou moeten wijken, terwijl men aan dit dubbelteeken toch in 't ligchaam der woorden eene plaats verleent, is ons niet duidelijk. Een tweede bezwaar voor ons is gelegen in de verzaking der **k**, in woorden als *mechanika*, *katalogus*. Naar onze meening zullen tal van basterdwoorden zich steeds gaandeweg in de Nederlandsche taal bij de zuiver inheemsche aansluiten, evenals dat o. a. met *klooster*, *predikant*, *kerker* het geval was. Waarom nu uit zoodanige woorden opzettelijk eene letter

verbannen, welke juist met ons taaleigen strookt, en daarvoor eene ons vreemde **c** ingevoerd? Wij voor ons zouden bepaald de **x** en **φ** wenschen terug te geven voor zoover namelijk de uitspraak niet bereids eene verbastering ondergaan heeft; alzoo: **Korinthe**, **apokryphe**, **cypresen**, **cykloop**, **Kappadocië**, **photograaph**, **skaphander**, **akademie**, **praktisch**, **physika** enz. In onze *Handleiding tot de beoefening der Nederlandsche Taal- en Letterkunde* 1) ten gebruike der Kon. Militaire Akademie (1ste tot 5de druk, 1844—1860) meenden we dit stelsel te moeten volgen, en nog steeds gelooven we dit aan de minste bezwaren onderhevig te zijn. De tegenwerping toch, dat een ieder bezwaarlijk weet wat uit het Grieksch, wat uit het Latijn ontleend is, houdt hierbij geen steek, daar verreweg de meesten en wel bepaald allen, die Latijnsch gymnasium noch Hoogeschool bezochten, met betrekking tot het spellen en uitspreken van basterdwoorden en eigennamen in den regel steeds hunne toevlucht tot enen „*Woorden-tolk*” zullen moeten nemen.

Op bladz. 75 van 't Ontwerp doet de Redactie met juistheid uitkomen, dat in de spelling der basterdwoorden tweederlei gebruik valt op te maken, naar mate zij al of niet volks-eigen geworden zijn, en dat men moet spellen **karwats** en **postiljon** als woorden in alle standen gangbaar, en daarentegen voor alsnog **bistouri**, **aquarel**, **chatouille** als alleen bij de hoogere standen in gebruik 2). Hiermede stemmen we ten vollen in, doch willen daarbij nog het wenschelijke doen opmerken om steeds zoo spoedig mogelijk de *l mouillée* der Franschen in **lj** te doen overgaan, daar men anders allicht bij het volk eene hoogst

1) In verband hiermede verschenen achtervolgens van onze hand:

1°. *Beginselen der Nederlandsche Spraakleer voor Schoolgebruik* (7de Druk, te Utrecht, bij J. G. Broese, 1862).

2°. *Eerste beginselen der Nederlandsche Spraakleer voor Schoolgebruik*. (Te Utrecht, bij J. G. Broese, 1863).

3°. *Eléments de Grammaire Néerlandaise à l'usage des étrangers*. (A la Haye, chez M. Nijhoff, 1858).

2) Het *non bis in idem* zal dan ook, naar we vertrouwen, in tijds vermeden worden door de aanstelling eener Commissie van Staatswege ter voortdurende bijwerking van het te wachten Woordenboek. De stempeling door 't Bewind der Bataafsche Republiek heeft last genoeg veroorzaakt, om tegen eene herhaling daarvan te waken.

onbehaaglijke brijigheid in de uitspraak te voorschijn roept, o. a. bij *bataljon*, dat, ten spijt van de beste woordenboeken en woordenlijsten, zelfs in vele ambtsbescheiden nog altijd *bataillon* gespeld en niet zelden in de uitspraak tot het lijmerig *bataai-jon* verknoeid wordt.

Ten slotte zouden wij voor ons zooveel mogelijk den Franschen vorm, aan sommige onzer basterdwoorden eigen, willen weeren, tenzij er eene eigenaardige beteekenis aan verbonden is; bijv. wél zouden we spreken van *subject* (onderwerp) en *sujet* (persoon), maar daarentegen altijd van *staats-oekonom* en nimmer van *staats-econoom*. Men kan bij de bestaande voorliefde tot het overnemen van Fransche modewoorden enz. niet scherp genoeg doen uitkomen, dat zij meestal slechts eene samenflansing van niet zelden nog verwrongen Grieksche of Latijnsche bestanddeelen zijn, die zich ruim zoo juist, op eene niet met ons taal-eigen strijdige wijze, voor ons gebruik uit de oorspronkelijke talen laten samenstellen.

Alleen de overtuiging, dat de taak der Redactie tot het vaststellen der regels voor de Spelling onzer moedertaal gebaat wordt door eene onbeschroomde mededeeling der bezwaren tegen haar in zoo menig opzicht uiterst keurig Ontwerp, deed ons op voorgang van anderen besluiten deze onze *Vingerwijzingen binnen het gebied der Nederlandsche Spelling* openlijk in druk te geven, al ware het slechts om de Redactie in de gelegenheid te stellen, op overwegende taalgronden de onjuistheid onzer bedenkingen en de verkieslijkheid harer stellingen te doen uitkomen.

Wrijving baart licht, en ook de kleinste scherfjes hebben hunne waarde.

UTRECHT, 15 Maart 1863.

G. K. Hz.

9

Gedrukt bij Gieben en Dumort, te Utrecht.